

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conferenceความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพรNeed Assessment in the School Administration for the Job Attainment of Students with
Special Needs in Basic Schools with Special Education Program in Chumphon Provinceมงคล เกตุสุวรรณ (Mongkon Ketsuwan)¹ รัตนา ดวงแก้ว (Ratana Dangkeaw)²พัชร จิวพัฒน์กุล (Pacharee Chewpatanagul)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร (2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาและ (3) เสนอแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประชากร คือ โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร จำนวน 68 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูการศึกษาพิเศษ จำนวนทั้งสิ้น 340 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดตอบสนองคู่ ประกอบด้วยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .97 และ .98 ตามลำดับ และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก (2) ความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ และด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ และ (3) แนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรอาชีพ การฝึกปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ การทำข้อตกลงรับนักเรียนเข้าฝึกงาน การประเมินความพร้อมในการทำงาน การติดตามนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และการสร้างระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

คำสำคัญ ความต้องการจำเป็น การบริหารจัดการสถานศึกษา การมีงานทำ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การศึกษาพิเศษ

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mongkon1985@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ratadaung@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์นครศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา phatchalee_j@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the current and desired conditions of school administration for the job attainment of students with special needs in basic schools with special education program in Chumphon Province; (2) to prioritize the needs of administration of schools for the job attainment; and (3) to study the guidelines for administration of the schools for the job attainment. The population consisted of 68 basic schools with special education program in Chumphon Province. The research informants were 340 school administrators and special education teachers. The research instruments were a rating scale questionnaire with a double-response format, dealing with data on the current and desired conditions of school administration for the job attainment, with the reliability coefficients of .97 and .98, respectively; and a form containing question guidelines for focus group discussion. The data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, modified PNI, and content analysis. The findings were as follows: (1) the overall current and desired conditions of school administration for the job attainment of students with special needs were at the rather high level; (2) the administration aspects ranked based on their identified needs from the highest to the lowest were as follows: the preparation before career training aspect, the network building aspect, the career learning aspect, the school preparation aspect, the ability assessment aspect, and the follow-up and evaluation of student career aspect; and (3) the guidelines for administration of the schools for the job attainment of the students were the following; establishing career courses, training the students within the school and at the workplace, making an internship agreement with the workplace, they should assess work readiness, tracking the students' career continuously, and establishing a quality assurance system for school administration for the job attainment.

Keywords: Need assessment, School administration, Job attainment, Student with special needs, Special education

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถดำเนินการใน 2 รูปแบบสำคัญ คือ การจัดในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และการจัดในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป โดยพบว่า โรงเรียนขั้นพื้นฐานที่จัดระบบการศึกษาพิเศษในประเทศไทยทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 22,583 โรงเรียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558, น.7) โดยนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนทั้งสิ้น 390,247 คน เมื่อพิจารณาจังหวัดชุมพรพบว่ามีโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษจำนวน 269 โรงเรียน มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 3,284 คน โดยในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาพิเศษตามระบบกระจายสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาจำนวน 68 โรงเรียน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, ออนไลน์) ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาเหล่านี้ล้วนมีจุดมุ่งเน้นให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความรู้ทางวิชาการ และสามารถจบการศึกษาได้ ในปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนที่สอนในระดับขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Career Education) โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังคมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน และสำรวจและก้าวสู่โลกแห่งการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) แต่ทั้งนี้การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำส่วนใหญ่ยังเป็นไปเพื่อพัฒนานักเรียนทั่วไป แต่ยังไม่ได้ครอบคลุมกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษซึ่งอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเช่นเดียวกัน เพื่อให้มีอาชีพในการดูแลตนเอง และครอบครัวได้

โดยทั่วไปการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดระบบการศึกษาพิเศษเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ใช้หลักการบริหารแบบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ตามมาตรฐานการบริหารงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษ (เบญจมา ชลธารันนท์, 2546 น. 7-47 อ้างถึงใน สถาบันราชานุกูล, 2557, น. 266-272) พร้อมทั้งพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษซึ่งได้มีผู้ให้แนวทางไว้หลากหลาย (Gary & Oliver, 1990; Olson, Platt, & Dieker, 2008; คเชนทร์ ปานสงฆ์, 2551) ประกอบการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานที่ใช้ความสัมพันธ์ของการบริหารตามรูปแบบ SEAT ควบคู่กับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำเป็นที่ยอมรับว่าน่าจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาตามกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร พร้อมศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยบูรณาการหลักการสำคัญของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดระบบการศึกษาพิเศษตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) กับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมุ่งหวังว่า ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดที่มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดชุมพร และมีแนวทางพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ครูและผู้บริหารสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการทำงานของ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผู้บริหารสถานศึกษา และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาเพื่อการประกอบอาชีพได้ตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method research) ประชากร คือ โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร จำนวน 68 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 340 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 68 คน และครูผู้รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 272 คน สำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 8 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และระดับการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.97 และ 0.98 ตามลำดับ และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ จำนวนทั้งสิ้น 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ประสานกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 8 คน และดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ห้องประชุมดอกแก้วกัลยา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดชุมพร ระยะเวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 1 ชั่วโมง 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI_{modified}) และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสอดคล้องกัน คือ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านการประเมินความสามารถ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ของนักเรียน 2) ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา 3) ด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ 4) ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ 5) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ และ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับของการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร ทั้งสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวม ($n = 340$)

การบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1. ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน	2.96	0.15	ค่อนข้างมาก	3.01	0.12	ค่อนข้างมาก
2. ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา	2.82	0.15	ค่อนข้างมาก	2.90	0.10	ค่อนข้างมาก
3. ด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ	2.82	0.12	ค่อนข้างมาก	2.86	0.08	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ	2.71	0.17	ค่อนข้างมาก	2.82	0.11	ค่อนข้างมาก
5. ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ	2.62	0.20	ค่อนข้างมาก	2.79	0.15	ค่อนข้างมาก
6. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ	2.60	0.12	ค่อนข้างมาก	2.73	0.10	ค่อนข้างมาก
รวมเฉลี่ย	2.75	0.19	ค่อนข้างมาก	2.85	0.13	ค่อนข้างมาก

2. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน และด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพโดยสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (μ_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (μ_2) และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร ในภาพรวม ($n = 340$)

การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์	ดัชนีความต้องการจำเป็น	ลำดับ
	μ_1	μ_2	$PNI_{modified}$	
1. ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ	2.62	2.79	0.06	1
2. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ	2.60	2.73	0.05	2
3. ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ	2.71	2.82	0.04	3
4. ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา	2.82	2.90	0.03	4
5. ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน	2.96	3.01	0.02	5
6. ด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ	2.82	2.86	0.01	6

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพรในแต่ละด้าน พบว่า

- 1) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การกำหนดอาชีพให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดทำหลักสูตรอาชีพ และการเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพในสถานศึกษาตามแบบสถานประกอบการ
- 2) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก การจัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกงาน และการร่วมมือกับสถานประกอบการในการวางแผนและดำเนินการฝึกอาชีพ
- 3) ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานทั้งภายในสถานศึกษาและสถานประกอบการ การวางแผนและกำหนดตารางการฝึกอาชีพ และการร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดหางานให้นักเรียนหลังจบการศึกษา
- 4) ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การปรับหลักสูตรทั่วไปและการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ การจัดทำแผนงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และการจัดอาคาร สิ่งก่อสร้างอื่นๆ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

5) ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การประเมินทักษะความพร้อมในการประกอบอาชีพ การประเมินทักษะสังคม และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการประเมินนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

6) ด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ มีความต้องการจำเป็น ได้แก่ การติดตามการประกอบอาชีพของนักเรียนหลังจบการศึกษา การประเมินผลการฝึกทักษะอาชีพ และการจัดทำระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3. แนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร สามารถนำเสนอได้ดังนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ มีแนวทางดังนี้

(1) ควรวางแผนกำหนดอาชีพให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคลและนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการกำหนดอาชีพของนักเรียน

(2) ควรจัดทำหลักสูตรอาชีพที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพในครอบครัวหรือในชุมชน และควรจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลตามหลักสูตรอาชีพโดยมุ่งให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปสู่การมีงานทำโดยให้ความสำคัญกับด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

(3) ควรเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพในสถานศึกษาที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับสถานประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพและช่วยเหลือตนเองได้ และควรเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกงาน

2) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีแนวทางดังนี้

(1) ควรมีการทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกการทำงาน ควรมีการทำเอกสารข้อตกลงและมีกระบวนการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ควรมีครูผู้รับผิดชอบงานจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมการฝึกงานของนักเรียน และควรมีการจัดทำข้อมูลการฝึกอาชีพของนักเรียนเป็นรายบุคคล

(2) ควรเปิดรับแหล่งทุนในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจากภายนอก และควรระดมองค์ความรู้ วิทยากร และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา

(3) ควรสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการในพื้นที่และสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยให้สถานประกอบการร่วมวางแผนและสนับสนุนการฝึกอาชีพ

3) ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ มีแนวทางดังนี้

(1) ควรจัดให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ มีกระบวนการฝึกการทำงานภายในสถานศึกษา และในสถานประกอบการจริง และวิเคราะห์ขั้นตอนการสอนอาชีพและการฝึกปฏิบัติงานตามความถนัดของนักเรียนแต่ละคน

(2) ควรวางแผนการฝึกอาชีพควบคู่กับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้คณะกรรมการชุดเดียวกัน ควรจัดระบบการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษร่วมกัน และควรกำหนดตารางการฝึกอาชีพโดยคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(3) ควรจัดทำข้อตกลงในการรับนักเรียนที่ผ่านการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าทำงานในสถานประกอบการหลังจบการศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

4) ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา มีแนวทางดังนี้

(1) ควรปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และควรมีหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องรุนแรง และควรออกแบบหลักสูตรให้นักเรียนทั้งปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน

(2) ควรจัดทำแผนงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นรูปธรรมและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนโดยใช้ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(3) ควรจัดเตรียมอาคารและสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ตามแผนงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยคำนึงถึงความพร้อมในการเข้าถึงของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท

5) ด้านการประเมินความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีแนวทางดังนี้

(1) ควรประเมินความพร้อมของนักเรียนในการประกอบอาชีพโดยวิเคราะห์ทักษะที่นักเรียนมีและทักษะที่นักเรียนไม่มี พร้อมทั้งประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองในกรณีอยู่ในสถานประกอบการ หรือในการประกอบอาชีพ

(2) ควรประเมินทักษะสังคมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างรอบด้าน โดยเน้นการประเมินเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับเพื่อน ครอบครัว ชุมชน และความพร้อมในการเข้าสู่สังคม การทำงาน และควรมีการประเมินทักษะทางสังคมควบคู่การส่งเสริมให้คู่มือดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา

(3) ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรมีการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียนเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

6) ด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ มีแนวทางดังนี้

(1) ควรติดตามนักเรียนโดยใช้ฐานครอบครัวเป็นสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1 ปี และควรมีการติดตามนักเรียนกลุ่มนี้ในด้านการดำเนินชีวิต การเรียน รวมทั้งการทำงาน

(2) ควรประเมินทักษะอาชีพตามคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ โดยพิจารณาผลการฝึกทักษะอาชีพทั้งภายในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ และควรจัดทำรายงานผลการประเมินทักษะอาชีพทั้งด้านคุณลักษณะด้านการดำรงชีวิตของนักเรียนและด้านทักษะการทำงาน

(3) ควรพัฒนาระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดทำสารสนเทศเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่ควรพิจารณา คือ ในสภาพปัจจุบันผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างให้ระดับการปฏิบัติที่สูงกว่าความเป็นจริงซึ่งอาจเกิดจากผู้ให้ข้อมูลมีความกังวลว่าโรงเรียนจะมีความบกพร่องในหน้าที่หากตอบตามความเป็นจริง ขณะเดียวกันเมื่อต้องประเมินระดับการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์ผู้ให้ข้อมูลก็ให้ระดับความคาดหวังน้อยกว่าที่ควรจะเป็นซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอไว้ในงานสนทนา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

กลุ่มว่า “โรงเรียนค่อนข้างมีความกังวลที่จะต้องเพิ่มภาระในการทำงาน โดยเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษซึ่งโรงเรียนมองว่าไม่ได้เป็นหน้าที่หลัก” ดังนั้นค่าเฉลี่ยที่แสดงออกจึงมีความแตกต่างกันน้อยมากดังจะนำเสนอ ดังนี้

สภาพปัจจุบันในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านการประเมินความสามารถของนักเรียน ด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา และด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ ค่อนข้างจะดำเนินการได้มากกว่าด้านอื่นๆ และเป็นที่สังเกตว่า การดำเนินการด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพรมีความพยายามในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดนโยบายว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งที่จัดระบบการศึกษาพิเศษจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เพื่อขยายโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งกำหนดให้จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Transition from School to work) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559, น. 2) นอกจากนี้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เกี่ยวข้องน่าจะมีความเข้าใจอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาพิเศษ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยชี้ว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและการประเมินความสามารถของนักเรียนเป็นหลัก เนื่องจากการคัดกรองให้ได้นักเรียนซึ่งมีความต้องการพิเศษอย่างแท้จริงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งโรงเรียนได้เตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยการพัฒนาครูและบุคลากรทุกฝ่ายให้เกิดความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อการมีงานทำของนักเรียน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจต่อนักเรียนทั่วไปให้ยอมรับและปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกต้อง โดยผ่านการดำเนินการทั้งด้านวิชาการและการจัดบริการสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้แบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Loreman (2009, pp. 1-2) ซึ่งมีทัศนะว่า สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งต้องสนับสนุนปัจจัยเพิ่มเติมในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การติดตามผลการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้น โรงเรียนได้ดำเนินการโดยติดตามการดำรงชีวิต และการช่วยเหลือตนเองของนักเรียนซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับจรัสลักษณ์ รัตนพันธ์ (2555, น.34-36) ที่ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานในการจัดการศึกษาพิเศษว่าเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยผู้เรียนต้องได้รับความรู้ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านทักษะอาชีพ นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้ทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สอนเพิ่มเติมในรายวิชาต่างๆ จัดหาสื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนแสวงหาความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาพิเศษ

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมและรายด้านจะเห็นได้ว่า โรงเรียนมีความคาดหวังในการดำเนินการอยู่ในระดับค่อนข้างมากที่สูงกว่าเดิมในทุกด้าน โดยมีข้อสังเกตว่า ลำดับของสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการแต่ละด้านเป็นไปในทำนองเดียวกับลำดับของสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการ ซึ่งผลการวิจัยจะสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดชุมพร ต้องการให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการประเมินความสามารถของนักเรียนยังเป็นด้านที่โรงเรียนให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ดังเช่น เรื่องการประเมินความพร้อมในการประกอบอาชีพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนด้านการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา ยังคงคาดหวังให้สถานศึกษาจัดการกับนโยบายของสถานศึกษาและหลักสูตรในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพมีความหวังว่า ให้มีการประเมินทักษะอาชีพและการติดตามอย่างต่อเนื่องหลังจบการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงเรียนยังไม่ได้มุ่งเน้นการบริหารจัดการด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการมากนัก เพราะยังเป็นลำดับที่สุดท้ายของการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. การจัดลำดับความต้องการจำเป็นและแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษของจังหวัดชุมพร พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษใน 3 ด้านแรก ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ ($PNI_{modified} = 0.06$) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ($PNI_{modified} = 0.05$) และด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ ($PNI_{modified} = 0.04$) ซึ่งความต้องการจำเป็นดังกล่าว มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายและมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ พบว่า ความต้องการจำเป็นสำคัญ ได้แก่ การกำหนดอาชีพให้นักเรียน การจัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพ และการเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพในสถานศึกษาตามแบบสถานประกอบการ ถึงแม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ของชุมพรได้ดำเนินการประเด็นดังกล่าวในระดับที่น่าพอใจแล้ว แต่ก็ควรให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะ การกำหนดอาชีพให้นักเรียนเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากการพัฒนานักเรียนให้เข้าสู่การประกอบอาชีพนั้น นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ตรงกับผลการประเมินความสามารถ ความต้องการของตนเองและครอบครัวสอดคล้องกับ Evans, Hoyt, and Mangum (1973 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, น. 5) ในแง่ที่ว่าช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน พร้อมทั้งเตรียมส่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และหาโอกาสในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการไว้ว่า โรงเรียนจะต้องวางแผนกำหนดอาชีพให้นักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้ข้อมูลทุกด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม ในส่วนของการจัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพ เป็นกระบวนการที่โรงเรียนต้องคำนึงเป็นลำดับแรกๆ เนื่องจากการรวมไว้ซึ่งองค์ความรู้ กระบวนการ และการประเมินที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ผ่านการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรอาชีพที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพในครอบครัวหรือชุมชนของนักเรียน และควรจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามหลักสูตรอาชีพโดยเน้นให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในส่วนของโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพตามแบบสถานประกอบการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนต้องสร้างประสบการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน ซึ่งส่วนสำคัญคือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติภายใต้บริบทที่ใกล้เคียงกับสถานประกอบการ ในประเด็นดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพในสถานศึกษาให้ใกล้เคียงสถานประกอบการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีการทำงาน เพื่อสร้างประสบการณ์และความพร้อมให้นักเรียนให้มากที่สุด

ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ พบว่า ความต้องการจำเป็นสำคัญ ได้แก่ การระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก การทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกงาน และการร่วมกับสถานประกอบการในการวางแผนและดำเนินการฝึกอาชีพให้นักเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น. 25) ซึ่งได้สรุปปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำว่า สถานศึกษาต้องประสานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานประกอบการ จึงกล่าวได้ว่า 3 ประเด็นดังกล่าว เป็นความ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ต้องการจำเป็นแท้จริงในการบริหารจัดการเพื่อการทำงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสอดคล้องกับ Gary & Oliver (1990, pp. 234-276) ซึ่งได้กล่าวว่า สถานศึกษาต้องวิเคราะห์การประกอบอาชีพในชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอเหตุผลในแต่ละรายการ ดังนี้ โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนานักเรียนให้เข้าสู่การประกอบอาชีพนั้น ต้องใช้ทรัพยากรสูงทั้งในแง่งบประมาณ องค์ความรู้ วิทยากร และแหล่งเรียนรู้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ โรงเรียนอาจจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอก ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะว่า โรงเรียนควรเปิดรับแหล่งทุนจากภายนอกโดยมีคณะกรรมการดูแลและจัดการอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรมีการระดมองค์ความรู้ วิทยากร และแหล่งเรียนรู้จากภายนอก นอกจากนี้โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกงาน อาจเป็นเพราะว่า ต้องสร้างประสบการณ์ ทำงานให้แก่ นักเรียน ซึ่งการมีข้อตกลงในรับนักเรียนเข้าฝึกงานจะเป็นเครื่องประกันโอกาสของนักเรียนในการแสวงหาประสบการณ์ทำงานของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ในประเด็นดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอว่า โรงเรียนควรทำเอกสารข้อตกลงเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกงาน และกำหนดกระบวนการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการฝึกงานของนักเรียน และโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการร่วมกับสถานประกอบการในการวางแผนและการดำเนินการฝึกอาชีพให้แก่ นักเรียน อาจเป็นเพราะว่า ต้องใช้ความร่วมมือกับสถานประกอบการซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพโดยตรงและมีความเข้าใจคุณลักษณะของผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นอย่างดี มาร่วมวางแผนงานและดำเนินการฝึกอาชีพให้เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์พรรณ เมพสุธานนท์ และสุวิชา ประสิทธิ ธิญกิจ (2550) ที่มีทัศนะว่า กิจกรรมการศึกษาใดๆ จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการยอมรับและบูรณาการองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน ในประเด็นดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอว่า โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการในพื้นที่ สร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน และระดมทรัพยากรด้านต่างๆ มาสนับสนุนการดำเนินงานให้สำเร็จ

ด้านการเรียนรู้สู่อาชีพ พบว่า ความต้องการจำเป็นสำคัญ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานทั้งภายในโรงเรียนและในสถานประกอบการ การวางแผนและกำหนดตารางการฝึกอาชีพ และการร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดหางานให้แก่ นักเรียนหลังจบการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอเหตุผลในแต่ละรายการ ดังนี้ โรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นในการจัดฝึกปฏิบัติงานทั้งภายในโรงเรียนและในสถานประกอบการ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติจึงจะเกิดทักษะที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพได้ ดังนั้น โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษจึงต้องให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าทางวิชาการและทักษะของผู้เรียนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, น. 7) นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติจะเป็นการฝึกช่วยเหลือตนเองเพื่อเตรียมพร้อมให้นักเรียนสามารถดำรงชีพ และสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งงานวิจัยของ Brolin and Thomas (1971 อ้างถึงใน Gary & Oliver, 1990, pp. 22-23) ได้แสดงให้เห็นว่า ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องได้รับการฝึกควบคู่กับการทำงาน ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอว่า โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยผ่านการวิเคราะห์ขั้นตอนการสอนอาชีพ และฝึกปฏิบัติตามความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละคน ในส่วนของโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นในการวางแผนและกำหนดตารางการฝึกอาชีพ อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาพิเศษนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดขั้นตอนและเป้าหมายที่เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และการออกแบบตารางการฝึกอาชีพก็เช่นเดียวกันที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละคนด้วย ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอว่า โรงเรียนควรวางแผนการฝึกอาชีพควบคู่กับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลพร้อมกำหนดตารางการฝึกอาชีพ โดยใช้คณะกรรมการชุดเดียวกันซึ่งเพิ่มผู้รับผิดชอบงานจัดการศึกษาเพื่อการทำงานเพิ่มเติม และควรจัดการศึกษาโดยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

พิเศษได้ทำงานร่วมกัน ในส่วนของโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นในการร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดหางานให้นักเรียน หลังจบการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า การจัดหางานให้กับนักเรียนหลังจบการศึกษานั้นอยู่นอกเหนือบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ดังนั้น การจะดำเนินการให้สำเร็จจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากภายนอกเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอว่า โรงเรียนควรจัดทำข้อตกลงในการรับนักเรียนเข้าทำงานหลังจบการศึกษา และจัดหางานในสถานประกอบการอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือข้อตกลงกับโรงเรียน โดยโรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการเตรียมความพร้อมสถานศึกษา การประเมินความสามารถของนักเรียน การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ การเรียนรู้สู่อาชีพ และการติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพ
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษในเขตจังหวัดชุมพร เพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน เนื่องจากผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาดังกล่าวยังต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งในด้านวิชาการและทรัพยากรทางการศึกษา

ระดับปฏิบัติ

1. โรงเรียนควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูร่วมกันจัดทำหลักสูตรและวางแผนการสอนเกี่ยวกับอาชีพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นอิสระ
2. โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพ โดยกำหนดอาชีพให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคลผ่านการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลความต้องการ พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับอาชีพของครอบครัว หรือชุมชน และควรเตรียมสถานที่ฝึกอาชีพในสถานศึกษาตามแบบสถานประกอบการ
3. โรงเรียนควรเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างทั่วถึงและใช้เครือข่ายเพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถประกอบอาชีพได้ พร้อมทั้งทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเพื่อรับนักเรียนเข้าฝึกงานและควรร่วมกับสถานประกอบการในการวางแผนและการดำเนินการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
4. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้สู่อาชีพโดยจัดการฝึกปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ พร้อมวางแผนและกำหนดตารางการฝึกอาชีพ และควรสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในการจัดหางานให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเมื่อสำเร็จการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษในเขตจังหวัดอื่นๆ หรือในระดับประเทศ
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ต่อขวัญและกำลังใจของครูในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

3. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- คเชนทร์ ปานสงฆ์. (2551). การศึกษาทิศทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการโดยใช้เทคนิค EDPR (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์. (2555). หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนลักษณะพิเศษ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนลักษณะพิเศษ* (หน่วยที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิมพ์พรรณ เมพสุเมธานนท์ และสุพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ. (2550). การศึกษาพิเศษ (SPECIAL EDUCATION). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สถาบันราชานุกูล. (2557). แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างชีวิตสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). ข้อเสนอทางเลือกเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ: ข้อค้นพบจากการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ศรีบุรณคอมพิวเตอร์-การพิมพ์.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม และเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). แนวความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2561). รายงานนักเรียนพิการเรียนรวมของโรงเรียนปกติทั่วไปสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแยกตามประเภทความพิการ. สืบค้นจาก http://202.29.172.121/specialbasic/download/student_2560_1_defrom.pdf.
- Gary M. C., & Oliver P. K. (1990). *Career development and transition for adolescents with disabilities*. 1st ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Loreman, T. (2009). *Straight talk about inclusive education*. Retrieved from <https://concordia.ab.ca/wp-content/uploads/2017/04/CASS-connections-article.pdf>.
- Olson, J. L., Platt, J. M. & Dieker, L. (2008). *Teaching children and adolescents with special needs*. 5thed. New Jersey: Pearson/Merrill Prentice Hall.